

Mục Đích & Đối Tượng của Phong Trào Hướng Đạo (PTHĐ)

Trích dịch từ tài liệu huấn luyện -Tổ Chức Hội Thảo Toàn Quốc

‘Scouting For WHAT, Scouting for WHOM - Organising and Running A National Workshop’

Chúng ta đặt lại ở đây vấn đề về Mục đích và Đối tượng của Phong Trào (PT) không phải vì muốn sửa đổi toàn bộ kế hoạch phát triển PT, mà vì, một cách đơn thuần, muốn ôn lại những giá trị và lý tưởng HĐ để từ đó phát triển tốt đẹp hơn trong môi trường văn hóa mới những truyền thống tốt đẹp của PT. Ý thức đúng đắn về truyền thống của PTHĐ cũng giúp ta nhận chân những biến thái đi đến chỗ mất gốc - không còn là HĐ.

Tổ chức Hội Thảo có lợi ích chung tạo điều kiện cho tất cả thành viên trong PT tham gia góp ý xây dựng.

Mục đích của HĐ là gì?

Trước hết, ta hãy tự hỏi xem Baden-Powell (BP) nghĩ gì, muốn gì khi ông khởi công phát động một PT thanh thiếu niên mà chính ông cũng không tài nào tiên đoán được PT sẽ đi đến đâu.

Nhìn vào BP, ta thấy một người anh hùng Anh quốc, trở về quê nhà, sau nhiều năm viễn chinh.

Ông đã bàng hoàng trước cảnh suy đồi của xã hội Anh lúc bấy giờ, qua những hình ảnh tang thương của dân cùng đinh ở Luân Đôn, những kiếp người sống chen chúc cơ cực, bên lề xã hội, sống kiếp tôi đòi, ngoài vòng pháp luật...

Nhìn chung, ông nhận ra một số ‘khuyết điểm’ của xã hội đương thời: một xã hội đầy bất công, chia rẽ, phân hoá, thiếu ý thức công dân, vô đạo... Nhìn riêng những con người sống trong xã hội Anh lúc đó, ông thấy một số ‘khuyết điểm’ tiêu biểu: tính ích kỷ, sống cuồng vội, đạo đức giả, vô luân, thiếu tự trọng, và chẳng có tôn ti trật tự. Những khuyết điểm chung và riêng ấy tựu trung sẽ dẫn đến hậu quả tai hại đe dọa nền tảng xã hội và ảnh hưởng mai hậu.

Muốn tẩy sạch những ‘khuyết điểm’ ấy, thì phải bắt đầu từ việc công dân giáo dục, để đào tạo những công dân làm tiếp công việc làm đẹp xã hội. Tiếc thay, hệ thống giáo dục lúc bấy giờ - từ học đường, đến viện tế bần, đến những cơ sở giáo dục chính quy và bán chính quy, thấy đều có những ‘khuyết điểm’ trầm kha, không giúp được gì.

BP nhận ra ngay sự quan yếu của công việc ‘ **rèn nhân cách** ’ mà nhà trường đã không làm, vì chỉ lo phát triển kiến thức. Các hình thức giáo dục khác cũng chẳng khá hơn, vì chỉ áp đặt cho trẻ em lối sống xu thời, hèn yếu. Tất cả các phương thức giáo dục thời ấy đều mang tính cách ‘khảo thí’ hơn là ‘chân giáo dục’ theo BP có nghĩa là rút ra được cái ‘Bản Thiện của con người và qua đó loại dần các tính xấu.’

Từ đó, BP đề ra Mục Đích của giáo dục là hướng đến phát triển xã hội qua việc phát triển từng cá nhân trong đó, và Phương Pháp Giáo Dục phải có tính cách ‘tự nguyện’ hơn là ‘áp đặt’

Ở bất kỳ nơi đâu trên thế giới ngày nay, chúng ta đều thấy những ‘khuyết điểm’ nói trên hiện hiện như xưa, mặc dù xã hội và giáo dục đều đã đổi thay, mặc dù thanh niên, nam nữ, không còn sống như ở Anh Quốc thuở cuối thế kỷ 19. Tuy thế cuộc đã xoay vần, đó ai dám quả quyết là xã hội ngày nay không có những ‘khuyết điểm’ - như trên, Ai trong chúng ta dám đoán quyết học đường chu toàn việc giáo dục cho con em chúng ta?

Nói đến nhu cầu giáo dục, việc dạy trẻ bắt đầu mỗi khi trẻ sinh ra, và phát triển xã hội thì làm hoài không bao giờ hết việc. Ở bất kỳ nơi đâu, trong bất kỳ thời điểm nào, ta vẫn cần đến HĐ. Tuy nhiên, với một phong trào rộng lớn và đa diện như PTHĐ trên thế giới này, sau 90 năm phát triển, ắt là phải có những khác biệt giữa những hiểu biết về mục đích, nguyên lý và phương pháp HĐ. Vì thế, câu hỏi cần phải đặt ra là: Khi nào thì sự hiểu biết của chúng ta không còn thể hiện được những giá trị truyền thống HĐ của vị sáng lập ra PT?

- Lấy ví dụ, theo như BP, nếu ta đào tạo được những công dân gương mẫu (yêu đời, tích cực và hữu dụng) thì xã hội chung quanh sẽ tốt đẹp theo. BP đã thực hiện suy nghĩ đó qua việc hình thành của PTHĐ.

Nhưng lại có người chủ trương lấy xã hội làm gốc để từ đó sinh ra những công dân tốt.

Hay nói khác đi, nếu ta chú tâm vào những việc xã hội, xã hội sẽ tự nó tạo ra những con người tốt. Thiếu gì những người đã đem tư tưởng phụng vụ xã hội này vào PTHĐ. Bạn nghĩ xem đó có phải là HĐ hay không?

- BP đặt niềm tin, và hoài bão của mình, vào tiềm năng của trẻ, các em có thể tự giác, dưới sự hướng dẫn đàng hoàng của người lớn, sẽ phát triển nên người, những con người vị tha nhân. Vì thế BP chủ trương là vai trò của PTHĐ và của các trường trong PT là phải hướng dẫn đúng đắn, để tạo điều kiện tối ưu giúp trẻ em nên người có tinh thần trách nhiệm, trưởng thành theo tự nhiên. Phương pháp giáo dục tự giác của HĐ thể hiện suy nghĩ này. Lại có kẻ cho là mình phải kèm những năng khiếu và năng lực tự nhiên của trẻ, hầu có thể rập theo khuôn mẫu của họ; người lớn bảo sao thì trẻ phải phục tùng răm rắp. Bạn nghĩ xem, những kiểu cách suy nghĩ và áp dụng vào thực tế như vậy có đúng theo truyền thống HĐ hay không?

- BP tin rằng một môi trường phát triển lành mạnh sẽ giúp cải hóa tính xấu của trẻ em, qua 3 giai đoạn: khám phá, chấp nhận và tiếp thụ. Phương thức ‘Giáo dục tự nguyện’ của BP áp dụng theo đúng nguyên tắc ấy.

Ngược lại, có người chủ trương đem tiêu chuẩn đạo đức của mình cấy vào đầu trẻ thơ, và giám thị trẻ cũng theo tiêu chuẩn ấy. Những suy nghĩ như thế có hợp lý trong tinh thần HĐ hay không?

- Theo như BP, mặc dù sinh hoạt HĐ vẫn cần phải có nhiều yếu tố hấp dẫn trẻ em, nhưng mục đích chính vẫn là giúp các em tu thân nên người có tinh thần trách nhiệm và tích cực cho xã hội.

Đối với một số người khác, sinh hoạt HĐ đơn thuần chỉ là môi trường an toàn cho trẻ em vui chơi thỏa thích, kết bạn tâm tình. Thế có còn là HĐ hay chăng?

Nhìn qua 4 ví dụ kể trên, ta thấy, không cần phải truy cứu đâu xa, người ta có thể rất dễ dàng hiểu sai đi những mục đích của PT, vốn bắt đầu từ năm 1907 trong một quốc gia, trong một môi trường xã hội và văn hóa cá biệt. Gần một thế kỷ sau, trong một kỷ nguyên khác hẳn, PT đã lan tràn khắp thế giới, phục vụ toàn bộ công chúng, trẻ em lẫn người lớn, khác hẳn khi xưa - chỉ nhắm vào giới trẻ.

Không ai dám trả lời dứt khoát những vấn đề kể trên (và còn nhiều nữa những ví dụ khác hơn 4 ví dụ kể trên). Tuy nhiên, qua những trao đổi kinh nghiệm, qua hội thảo trong tinh thần cởi mở để giải quyết cốt lõi của vấn đề, ta sẽ thấu hiểu hơn một số những yếu tố chung về truyền thống của HĐ, từ đó đưa PT đi lên trong thế kỷ 21.

Đối Tượng của HĐ là ai?

Theo định nghĩa của Hiến Chương PTHĐ Thế Giới (Chương 1, Điều 1), *‘PTHĐ là một phong trào có tính cách tự nguyện, phi chính trị, nhằm giáo dục thanh thiếu niên thuộc mọi thành phần, không phân biệt giới tính, chủng tộc, tôn giáo...’*

Thật vậy, PTHĐ có mặt tại hơn 200 quốc gia và lãnh thổ, bao gồm thành viên là thanh thiếu niên thuộc tất cả các chủng tộc và quốc tịch trên thế giới. Từ Phật Giáo, đến Thiên Chúa Giáo, Tin Lành, Hồi Giáo, Do Thái Giáo,... các Hướng đạo sinh đều sinh hoạt như nhau trong PT, không hơn không kém. Những đại hội như Trại Hẹn Bạn Thế Giới luôn luôn được thực hiện trên tinh thần Anh Chị Em HĐ, chấp nhận những dị biệt, xóa bỏ những hiểu lầm để đồng tâm hiệp lực. Ngay từ thuở đầu, dùng trại Brownsea như một thí điểm, BP đã chú tâm đến việc lựa chọn thành phần trẻ em tham dự. Các em đến từ những gia đình thân quen của BP, những học trò từ ngôi trường cũ (tiêu biểu thành phần khá giả), và những em xuất thân trong những gia đình kém may mắn hơn, từ hàng ngũ Thập Tự Quân. Các em cùng sống, cùng chơi với nhau ở trại, cùng khoác lên người bộ đồng phục mộc mạc, chia sẻ những quy tắc sinh hoạt, từ đó xóa tan mọi bất đồng. Mỗi khi BP nhắc đến kỷ niệm này, bao giờ ông cũng nhấn mạnh đến tính cách cởi mở này của PTHĐ.

Xem những bức tranh BP minh họa đời sống của người Hướng Đạo Sinh thời đó ở bên Anh Quốc, ta thấy toàn là những cậu thiếu niên (không phải là hình ảnh của các em sói con, hay các tráng sinh) xuất thân từ giai cấp nghèo. Mãi sau này, PT mới mở rộng nhận thêm ngành Ấu và ngành Tráng.

Ít ra là trong thời gian đầu, PTHĐ đã chỉ dành riêng cho các em trai. Khi các em gái đòi tham gia, BP đã lập thêm ra Hội Nữ HĐ tuy vẫn chung một đường hướng hoạt động. Phải công nhận rằng thời đó chưa có những trường có nam nữ học chung như bây giờ. Theo dòng thời gian, văn hóa xã hội đã thay đổi, cũng như trong học đường, PTHĐ trên thế giới đã phổ thông đi nhiều việc thu nhận cả nam lẫn nữ.

Theo sau bước chân HĐ Anh quốc, PTHĐ lan ra các nước khác, tập trung ở những gia đình trung và thượng lưu, trong xã hội hồi đó còn lẻ loi hơn bây giờ nhiều. Theo quá trình tiến hóa khắp nơi trên thế giới, tầng lớp trung lưu đã lan rộng hơn trong xã hội, đưa PTHĐ phát triển theo.

Hiện nay, thành viên của PT chiếm một phần rất nhỏ so với tổng số thanh thiếu niên. Trong một số quốc gia, PT chỉ giới hạn vào trong một giai cấp xã hội. Nơi khác, PT tập trung vào vùng đô thị, hầu như không có ở nông thôn. Có nơi PT phát triển đơn lẻ theo vùng, hoặc chỉ còn sót lại là trẻ thơ, các ngành càng lớn càng ít dần đi. Nhiều nơi trên thế giới, HĐ đã biến thành phong trào thu hẹp cho trẻ thơ, không còn như trước, ‘PT cho tất cả các lứa tuổi thanh thiếu niên.’

Vì thế, đường còn dài, còn rất nhiều cơ hội để phát triển thêm, đưa PT đi vào các phong thái mới, các lứa tuổi khác, và các địa phận mới, đòi hỏi ở chúng ta nhiều cố gắng để giải quyết cho những gian nan ắt có.

- Lấy ví dụ, chúng ta cần phải hiểu một điều: hình ảnh của PT, qua ngôn từ, qua phong cách truyền đạt giá trị và lý tưởng HĐ, khó mà thu hút được giới trẻ thuộc vùng phụ cận của thành phố trong các quốc gia phát triển. PTHĐ có nở bở ròi các em đó chăng? Ở một số quốc gia, tổ chức HĐ địa phương, vì muốn thu hút giới trẻ, đã biến hình thành những câu lạc bộ giải trí, bỏ quên đi truyền thống của PTHĐ.

Thay vì làm như thế, thử hỏi ta có nên đưa PTHĐ đến gần với nhu cầu của các em hơn, bằng cách thu nhận thêm những trường có khả năng cảm thông với thanh niên, những người đã sống và trưởng thành trong cùng môi trường của các em. Nói cách khác, là phải gây dựng PTHĐ bằng cách vừa duy trì tinh thần HĐ vừa xóa đi những tầng tích dư thừa. Ta có thể áp dụng câu hỏi trên đây cho việc mở rộng PTHĐ đến nông thôn, ở các quốc gia nơi HĐ còn giới hạn trong các đô thị. Câu hỏi ấy cũng có thể áp dụng cho các tình huống phát triển tương tự.

Nếu chúng ta muốn mở rộng vòng tay, thì vấn đề trở nên rất rõ rệt. Chúng ta cần phải thay đổi để thích nghi với môi trường mới của thanh niên. Điều đó đòi hỏi ta phải có khả năng phân biệt việc gì **Chính** việc gì **Phụ**, và phải lựa chọn: hoặc tiến lên trên con đường phát triển PT dĩ nhiên là sẽ có những bất trắc, hoặc thủ cẳng ôm những cái khiếm khuyết sẵn có.

Đi tìm đối tượng đúng đắn cho PTHĐ chúng ta cần dựa vào phương thức của BP. Ở đây, ta nói đến tính ‘tự nguyện’ của PT.

- Tính tự nguyện đã nằm trong lòng PTHĐ từ thuở phôi thai. Quan tâm đến các thanh niên, BP coi trọng quyền tự quyết của các em, nghĩa là, mỗi cá nhân các em đều có khả năng quyết định việc gia nhập hay không, hoặc chơi một thời gian cho biết. Đối với tuổi tráng niên, BP chủ trương nâng cao tinh thần tự nguyện phục vụ, nghĩa là, làm việc không mưu cầu ích lợi riêng. Tinh thần phục vụ bất vụ lợi đó ta thể tìm gặp từ những người thuộc giai tầng xã hội ‘không vụ lợi để sống’ hay là từ một xã hội biết tôn trọng công ích tha nhân, cho dù thực tế phũ phàng thế nào đi chăng nữa, vẫn có những tâm hồn như thế!

Chúng ta có chắc là PTHĐ vẫn còn mang tính chất tự nguyện hay không?

Câu hỏi này không quan trọng đối với lứa tuổi nhỏ nhất của PT, bởi vì cha mẹ các em thường quyết định việc cho con gia nhập PT, giống như việc lựa chọn trường học. Cả hai môi trường ‘đều tốt cho con’, thế thôi, không có gì để cãi! Trong trường hợp này, PTHĐ không có gì phải áy náy - vì đây là do cha mẹ các em bắt các em đi sinh hoạt cơ mà. Đối với lứa tuổi lớn hơn, sự lựa chọn sẽ tùy thuộc vào điều kiện sinh hoạt của các em. Chơi HĐ là một phần sinh hoạt ngoài học đường các em, nhiều lắm là một trong 2, 3 mục các em có thể sắp xếp thì giờ rảnh rỗi. Bắt các em lựa chọn để đi sinh hoạt HĐ tuy cũng có cái lý của nó, nhưng làm như thế, ta đã đánh mất ý nghĩa ‘tự nguyện’? Bỏ sang một bên quyền tự quyết của các em.

Câu hỏi trên đây còn áp dụng được cho những người thuộc lớp tráng niên. Ở nhiều nơi trên thế giới, ta thấy có những thầy cô bị bắt buộc phải ‘làm HĐ’ sau giờ học. Cũng có nơi làm trưởng HĐ khoác được thêm chút danh giá - và có những người cả đời không ai biết tới nếu không tham gia vào HĐ. Hành động như thế thì còn gì là tự nguyện theo chân nghĩa của BP.

- Cũng vẫn nằm trong đề tài HĐ cho Ai, chúng ta cần phải hiểu được thế nào là ‘Phong Trào của thanh thiếu niên’. HĐ là PT của thanh thiếu niên, trong đó các em được thể hiện quyền tự do, được phát biểu và yên tâm vui chơi học hỏi. HĐ cũng là PT của tuổi thanh xuân, với mục đích phục vụ cho thế hệ tương lai.

Vì lý do này nọ, việc các HDS đến với PT và ra đi là chuyện bình thường. Các em đến chơi, ở lại với đoàn vài năm, rồi ra đi để vào với cuộc đời rộng mở. Đôi khi có người không hiểu được quá trình tự nhiên ấy của thanh niên, lại cho rằng PTHĐ là ‘lò sản xuất’ ra các trưởng cầm đoàn tương lai. Có những trưởng HĐ gắn bó với PT qua bao năm tháng, đúng theo nghĩa hẹp của câu ‘HĐ một ngày, HĐ mãi mãi’. Khi BP nói câu ấy, ông đã nhấn mạnh đến ‘tinh thần’ HĐ, đến phong thái sống, đến cách xử thế và tinh thần trách nhiệm vào đời của con người HĐ; chứ không phải là BP kỳ vọng tất cả HDS sẽ suốt đời theo HĐ, nằm trong tổ chức HĐ và sinh hoạt HĐ mãi mãi. Nếu ai cũng làm được như thế, thì với biết bao những thế hệ cựu HDS (bao triệu người đã qua đi), PTHĐ đã chuyển từ PT của thanh niên trở thành PT của các cựu từ lâu rồi!

Tóm lại, 3 vấn đề đã được đặt ra, dựa trên định nghĩa của PT:

1. Theo đúng nguyên tắc ‘HĐ mở rộng vòng tay cho tất cả’ thì HĐ ngày nay phải thay đổi. Thay đổi thế nào cho vừa? Ta cần phải đặt ra những điều kiện gì để giữ vững truyền thống tốt đẹp của PT?
2. Ý nghĩa đúng đắn của tính chất ‘tự nguyện’ là gì? Các em đến với PT vì muốn hay là vì bị bắt buộc?
3. HĐ cho tuổi trẻ. PT chỉ có thể giúp cho các em trong một thời gian rồi sẽ để các em ra đi, vào đời. Cương vị của những người trưởng trong PT tiên quyết vẫn là nhằm phục vụ tuổi trẻ. Sinh hoạt HĐ của chúng ta có thực hiện mục tiêu đó không?

(Chi Nhánh Úc - Australia - 2004)